

בעזה"ת

עזקה בעמים

ליקוטים חקירות ובירורים
בהלכות הנוגעות ליחסים בין עם ישראל לבני נח
ושאלות שכיחות ביחס לעובדים זרים בבתי ישראל

כרך ב'

אבן העזר וחושן משפט

הרב עוזיאל כהן

המכון לרבני ישובים
קרית ארבע חברון
תשע"ח

© כל הזכויות שמורות

למכון לרבני הישובים

קרית ארבע, חברון

ת.ד. 1613 קרית ארבע 9010000

טל' 02-9964722 פקס 02-9963253

www.rabanim.org

Email: marabanim@gmail.com

בסיוע

משרד התרבות והספורט - מינהל התרבות
המחלקה למכוני מחקר תורניים

עריכה לשונית: ר' ידידיה מהצרי

עימוד: feige192@gmail.com

עיצוב כריכה: סטודיו ולדמן

מהדורה ראשונה: תשע"ח 2017

הסכמת מו"ר הגאון הרב דוב ליאור

הרב דוב ליאור

רב העיר

קרית ארבע - חברון ת"ו

אלול תשס"ט

כתב הסכמה

הובא לפני הקונטרס הגדול עובד זר לאור ההלכה, לשני הרבנים **הרב ינון משולם והרב עוזיאל כהן** ממכון הרבנים בקרית ארבע, שעבדו וערכו חיבור גדול ומקיף בכל הנוגע לנכרי שבא בקשר עם ישראל, הנושאים מתפשטים על כל חלקי השלחן ערוך.

לפנינו עבודה רבה והשקעה עצומה שהשקיעו הרבנים המחברים, בכל נושא ונושא החל ממקורות התלמוד עד גדולי הפוסקים בדורנו.

כל נושא עבר בירור מעמיק עד היסודות הראשוניים בספרות ההלכתית.

ישר כח לרבנים הכותבים שהביאו והציגו לפני ציבור הלומדים מוצר נאה ומתקבל לכל בן תורה ואוהב תורה. וישר כח גדול להנהלת המכון לרבני הישובים הפועלת רבות להגדיל את המחקר התורני בייחוד בשאלות אקטואליות, להראות את גדלה והיקפה של תורת ישראל, שיש בה מענה לכל המצבים המתרחשים בעולם.

יהי רצון שהרבנים המחברים יזכו עוד להפיץ מעינותיהם חוצה לזכות את הרבים ולקרב את ישראל לאביהם שבשמים.

החותם לכבוד התורה ולומדיה

הרב דוב ליאור

הסכמת הגאון הרב אביגדור נבנצל

בס"ד, ה' ס' ועשו לי מקדש
ירושלים עה"ק תובב"א

לכל מאן דבעי!

שמח אני להודיע כי עברתי על הספר [בענייני] עובד זר
בהלכה, ומצאתיו מלא וגדוש. יפוצו מעינותיו חוצה כי מימיו
מן המקדש הם יוצאים, ויזכו הרבנים הכותבים להגדיל
תורה ולהאדיר.

כעתירת צעיר הלויים,
אביגדר נבנצל

הסכמת הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג

ב"ה, יום כ"ה שבט תש"ע

הנני בזה לדבר בשבחם של תלמידי חכמים מופלגים בתורה, הרי הם הרה"ג עוזיאל כהן שליט"א והמסייע בידו הרה"ג שליט"א, אשר מנעוריהם ועד עתה זה רבות בשנים יושבים באהלי תורה ומילאו כרסם בגמ' ופוסקים בכל ארבע חלקי שו"ע.

וכעת זכו לחבר ספרים חשובים מאד על ד' חלקי שו"ע, וכל הלכה בירוהן מקורם והן פרטי הדינים בהבאת מקורם ופלפולים בדברים. וגם חכמתם עמדה להם להוסיף פרטי דינים כל דין ודין ביחס לבן נת.

ולא נצרכה אלא לברכה, שהקב"ה יסייע בידם להוציאם לאור עולם לתועלת עם ישראל.

הכותב לכבוד התורה ולומדיה ועמליה בטרהרה,
זלמן נחמיה גולדברג

הסכמת הגאון בעל "ארחותיך למדני"

לכבוד הרה"ג עוזיאל כהן שליט"א

הסכמה

שמחה לבי ותעלזונה כליותי בראותי למראה עיני אור בהיר בוקע שחקים ומאיר לארץ, הוא ספר החשוב "עוזך בעמים", להרה"ג עוזיאל כהן שליט"א. וספר זה תועלת לרבים, שבימינו יש כמה פועלים מארצות שונות הבאים לעבוד בארץ, ויש מהם מוגדרים כעובדי ע"ז עפ"י ההלכה, ולכן יש כמה שאלות בענין זה, וביאר המחבר כל הפרטים וכל הדעות, כיד ה' הטובה עליו, כי כביר מצאה ידו לקבץ כעמיר גורנה מפי סופרים ומפי ספרים, בסדר טוב ונכון ומתוק לנפש ומרפא לעצם, דבר דבור על אופניו, איישר חיליה לאורייתא.

והנני בברכה מקרב לב כי חפץ ה' יצליח תמיד בידו להביא תרף וישע לרבים, ונותן התורה יהא בעזרו שימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, ויזכה להגדיל תורה ולהאדירה, ולהפיץ מעינותיו חוצה ברבות הטובה גם עד זקנה ושיבה, באורך ימים ושנות חיים.

ושם הספר הוא על פי מ"ש בתהלים פ"עו. טו. "אתה הק'ל עושה פלא, הודעת בעמים עוזך." וע"י לימוד ספר זה אולי יזכנו למי"ש בפסוק שאחר זה, "גאלת בזרוע עמך, בני יעקב ויוסף סלה."

מחבר הספר ארחותיך למדני

תוכן העניינים

יא פתח דבר _____
 יב הקדמה _____

אבן העזר

יז עקרונות ואישות _____
 יז סירוס בבן נח _____
 כה נישואי גויים _____
 ל גויים בחתונת ישראל _____
 לא גירושי גויים _____
 לג צניעות _____
 לג צניעות _____
 לח משכב זכור ומשכב בהמה _____
 מ צניעות בין ישראל לגויים _____
 מד הלכות ייחוד וקירבה _____
 מד הלכות ייחוד וקירבה _____
 מט איסור ייחוד מצד סכנה _____

חושן משפט

נג דיני העסקת גוי ונזיקין כלפי גוי _____
 עד הלכות אבדה וגניבה _____
 עד אבדת גוי _____
 עט הטעיית גוי _____
 פ גנבה מגוי _____
 פג איסור גניבה בגוי _____
 פה היזק גוי ע"י ישראל _____
 פו קנייני גוי _____
 פז דיני נפשות ורציחה _____
 צה ייחוד עם גוי _____
 צז עגלה ערופה _____

בני נח - מצוות דינים _____ צח
ייעוד בית הדין _____ צח
דייני בית הדין _____ קא
חיובי בני נח במצוות _____ קד
חיובי בן נח בבית-דין של ישראל _____ קט
ישראל בבית-דין של בני נח _____ קטו
ירושה _____ קטז

כללי

בני נח - יסודות עיקרים והשקפה _____ קכא
הלכות מידות ודרך ארץ _____ קכא
דרך ארץ מצד ישראל לגויים _____ קמג
דרך ארץ בין גויים לישראל _____ קנג
חינוך וטיפול בילדים _____ קנד
ילדי ישראל _____ קנד
חינוך ילדי גויים _____ קנז
עניני המקדש _____ קנח
בנית המקדש _____ קנח
דיני קרבן _____ קנט
קרבנות גויים במקדש _____ קסא
הקרבת גויים בבמה _____ קסז
כניסת גוי למקדש _____ קסט
נזירות _____ קעג
בכור _____ קעג

הערות מבעל "ארחותיך למדני" _____ קעה
מפתח ענינים _____ קצג
ספרים שנסרקו _____ רב

עקרות ואישות

סירוס בבן נח

- א. נחלקו הפוסקים, האם גוי מוזהר על סירוס אדם¹, ולכן בנייתו נצרך [שמותר עפ"י הלכה] שנעשה לישראל תוך כדי גרימת עקרות [או הפיכתו מבחינה הלכתית לפצוע דכא], נכון לעשות זאת ע"י רופא גוי אם נחשב מומחה כמו רופא ישראל².
- ב. אסור לישראל לסרס נכרי, גם במקום צורך³ [ולכן לדוגמא אין לבצע בגוי או

1 בגמ' סנהדרין נז. מוזכר בשם תנא דבי מנשה בין שאר איסורי בן נח: "סירוס - דכתיב שרצו בארץ ורבו בה, ואיך - לברכה בעלמא" והיינו שנדחו דברי האוסר, וכן הושמט ברמב"ם, אמנם במניין המצוות לרב שמואל בן חפני גאון והרמ"ע מפאנו מנו מצווה זו כאחת משלשים שקבלו על עצמם. ובפ"י רשב"ח לתורה כתב: "כמ"ש 'ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ'".

2 תשובות והנהגות ס' רפ"ה, דן בעניין מי שאינו יכול להוליד אא"כ ינתחווה ותוך כדי זה צריכים לחתוך באשכיו ועלול להיות פצ"ד והורה לבצע הניתוח ע"י גוי, משום שלדעת חלק מהפוסקים אינו מוזהר על כך. ועיי"ש על עצם ההיתר לבצע את הניתוח. וכן הובא באוצה"פ ס' ה' בשם הבית משה ס"ק י"ג שאדם חולה שיכול למצוא תרופה למחלתו ע"י שיסרוהו נראה שרופא גוי יכול לסרסו, ובדבר אליהו (קלצקין) ס' י"ז שאישה שצריכה ניתוח עיקור תעשה זאת ע"י עכו"ם. ועיינ בדבר יהושע ח"א ס' נ"ג בדבר סירוס ע"י גוי (?). [ואף שיש הסוברים שאמירה לגוי נאסרה אף בשאר איסורים שבתורה, י"ל שעכ"פ הוא ספק וא"כ (למ"ד שהגוי לא מוזהר על הסירוס) הוא ספק באיסור דרבנן (של אמירה לגוי) שמוותר במקום צורך גדול כניתוח וכד' ועכ"פ ע"י גוי, בוודאי הוא ממעט באיסור].

3 ראה שו"ת מנחת יצחק ח"ה ס' י"ב שם כתב בדבר סירוס לב"נ במקום צורך שאשתו חולה מאוד ואסורה להיכנס להריון. וציין למחל' בגמ' ובפוסקים וכמובא בב"ש אה"ע ס' ה' ט"ז: "מ"מ ישראל אסור לסרס אף ב"ג, דהוי בכלל אדם, המבואר (בשבת ק"י:), ובת"כ (פ' אמור), וברמב"ם (פט"ז מהל' איסו"ב ה"י), וש"ע שם (סעיף י"א), דלא גרע מבהמה חיה ועוף" וציין לתשו' עין יצחק (חא"ע סימן י"א אות ל"ד), דבוודאי שייך איסור סירוס גם בעבד, דלא גרע מבהמה עיי"ש, וציין לערוך השלחן שם (אה"ע ס' ה' סעיף כ"א כ"ב) שכתב: "וכיון שאסרה תורה לסרס איזה מין ממיני בעלי חיים, כ"ש שאסור לסרס את מין האנושי", ובס' א' ביאר העה"ש: "דאף מי שאינו מצוה על פריה ורביה, מ"מ רצון ד' שכל הברואים כולם יפרו וירבו לרוב וכו' וכן בכל הברואים אסור להפסיד איברי הזרע, אם לא במזיקים שמצוה להורגן" וכו' עכ"ל, ושם (בס' א' סעיף ה') הזכיר להדיא, 'בני נח, דאמרו חז"ל בני פריה ורביה ניהו', כלומר ששייכים בפר"ר בקיום העולם, שזהו רצון הקב"ה, וזהו כמו שאסרה התורה לסרס כל בעל חי" ע"ש, וציין לתשובת שואל ומשיב מהדורא רביעאה (ח"ג ס' ק"ח), שכתב: "דאיסור סירוס באדם הוא משום פו"ר, משא"כ בהמה וחיה הוא משום קיום המין, וע"כ אף אם ב"נ מצוין על הסירוס, זה דווקא בהמה וחיה, אבל לעצמם מותרין לסרס". ואם כן לפי זה גם ישראל מותר בסירוס ב"נ דמ"ש מב"נ עצמו, אם נאמר דמוזהר על הסירוס, וכתב להלכה: "למעשה, אין לנו,

גויה ניתוח לשינוי מין, ומו"מ נשאר דינו כפי שהיה קודם לכן⁴.
ג. אסור לישראל מהתורה לשאת גויה וכן לבת ישראל להינשא לגוי, ויש מהראשונים שכתבו שאיסור זה (היינו בגויים שלא משבעת עממים) הוא מגזירת חכמים⁵.

אלא מה דס"ל לכל הפוסקים, דגם ב"ג, הוי בכלל האיסור לישראל לסרסם". ועוד ציין במנח"י שם שבאופנים מסוימים כשתיית כוס עקרין האיסור הוא רק מדרבנן, ובכל אופן שאשת נכרי מסוכנת מלהתעבר יכולים הרופאים למצוא אפשרות נוספת למניעת הריון כעיקור זמני של האישה או אפשרויות אחרות שאינן אסורות מהתורה, עוד כתב שבמקרה של סכנה לאישה הנכרית מעיבור ואין אפשרות להימנע ע"י סירוס האישה מותר לתת לבעל כוס של עיקרים עפ"י המבואר בריטב"א (יבמות ס"ה:), על מה דאיתא שם, הויא לה צער לידה, כתב הריטב"א, פי' צער בלא סכנה, דאי לאו אפילו מפקדא אפרי' ורבי', אין לך דבר שעומד בפני פק"ג, ונפ"מ לגבי האיש, שהוא אסור לעקר את עצמו (ע"י סם), כיון דמפקד אפרי', דמשום צער תשמיש, אין לו לעקר את עצמו, ע"י סם, אבל יש לו סכנה מותר". וכתב עוד שכ"ז בישראל, שיש בזה משום איסור סירוס, וגם בכוס עקרין, לכ"פ הוי איסור תורה, וגם מצווה על פו"ר, וכמו שדייק הריטב"א בדבריו כנ"ל, וגם בוודאי יקיים הוראת חכמים, שלא לבוא עליה באופן חשש סכנה, מה שאין כן בנכרים, דאין אצלם אלא משום איסור סירוס, ובכוס עקרין דאיכא ב' צדדים, דל"ה רק מדרבנן כנ"ל, יש לדון דגם משום צער הותר אצלם, וגם המה פרוצים אף בעריות, ומכ"ש בנשותיהם, דבוודאי לא יעגן עצמו, ויסכנה, או כשלא יהיה לו האפשרות באשתו, יחזור אחר אחרים, אף לקחת אישה מתחת בעלה, ויבואו לידי שפכ"ד, כאשר חששו לזה אבותינו אברהם ויצחק, ועי' (י"ד סי' קנ"ג), וכנודע מן המציאות. וציין לתשו' מנחם משיב (ח"ב סי' י"ח), דאם הזכרים, המה בעלי תאוות, ולפעמים גורם רציחה ושפיכת דמים כידוע, יש לדון ממש"כ הריטב"א, דבסכנה אפילו באיש מותר, והביא ממה דאיתא (ב"ב ע"ד:), לוינתן זכר ונקיבה בראם, ואלמלי נזקקו זל"ז, מחריבין כל העולם כולו, מה עשה הקב"ה, סירס את הזכר, והרג הנקיבה, ומלחה לצדיקים לע"ל, ואף בהמות בהררי אלה, סירס הזכר, וצינן הנקיבה, וידוע שהקב"ה מקיים התורה, והעיר בזה בתשו' שאילת יעב"ץ(ח"א סי' קי"א), ולפי מש"כ הריטב"א ניחא, דבמקום סכנה, מותר לסרס אף הזכר עכ"ד, ושוב ראיתי דא"א להתיר משום צער לחוד דלא גרע מבהמה דלא הותר רק ביש סכנה, ואף בסכנה פליגו כדאיתא בפת"ש שם (א"ע סי' ה' סק"י), ומשום דאפשר ע"י נכרי. ובס' מלכים אמנין סי' ס"ג עוד כתב בדבר כריתת רהם לאישה ע"י גוי באופנים שמוכרחת לזה.

4 עיין בס' דור תהפוכות שדן במציאות ניתוחים אלו, וכך העלה בשם הפוסקים שאין שינוי עצמי באישיות המנוחת אלא רק שינוי גופני וקוסמטי באותו אדם, והגדרת האישיות נשארת כפי שהיה כשנולד. אמנם, היות ושינוי זה כרוך בסירוס איברי הרבייה יהיה אסור מהתורה לפי אותן שיטות שסירוס נאסר לגוי או שעכ"פ ייאסר לישראל לעשות זאת בגוי, ובכל אופן יש לישראל להיזהר כלפי אותו משונה בכל ענייני צניעות כפי המצב שאותו אדם נראה כעת, דהיינו שאם שניה צורת גופו לאישה ייזהר ישראל בצניעות כפי הראוי כלפי אישה [דהיינו בנגיעה וייחוד, ולפי זה אם גוי יבוא עליו יהיה דינו כמי שבא על זכר שהוא במיתה].

5 במסכת ע"ז לו: נזכרה מחלוקת חכמים ור"ש אם איסור חתנות בין ישראל לגויים הוא מהתורה או מדרבנן ובגמ' שם תירצו אליבא דר"ש: "בנותיהן - דאורייתא היא, דכתיב: לא